29 χώρες

2.543 αθλητές

64 γυναίκες (κολύμβηση, καταδύσεις, τένις)

Η ΕΠΟΧΗ

Μόνο για Ολυμπιακούς αγώνες δεν ήταν το 1920. Η πείνα και το κρύο θέριζαν τους κατοίκους της Γερμανίας, καθώς, με την εφαρμογή των όρων της συνθήκης των Βερσαλλιών, χάθηκαν οι ανατολικές αγροτικές περιοχές της πρώην αυτοκρατορίας και μαζί τους η επάρκεια σιτηρών. Η έλλειψη τροφίμων συνοδεύτηκε από την ανεπάρκεια της τροφοδοσίας σε καύσιμα, με αποκορύφωμα τα νοσοκομεία, όπου οι σόμπες λειτουργούσαν μόνον αν οι ασθενείς χρησιμοποιούσαν δικό τους κάρβουνο. Η νεαρή δημοκρατία προσπαθούσε να αντιμετωπίσει την κατάσταση με λαϊκά συσσίτια, ενώ θέριζαν η ραχίτιδα και η φυματίωση.

Τον Φεβρουάριο, η ενισχυμένη από το σύνολο σχεδόν των καπιταλιστικών χωρών αντεπανάσταση στη Ρωσία έχασε τον αρχηγό της, καθώς ο ναύαρχος Αλεξέι Κολτσάκ συντρίφτηκε κι αιχμαλωτίστηκε από της δυνάμεις του Τρότσκι. Τουφεκίστηκε, στις 2 του μήνα, ενώ ήδη ξεκινούσε η μεγάλη αντεπίθεση του κόκκινου στρατού. Στις 31 Οκτωβρίου, ολόκληρη η απέραντη χώρα επρόκειτο να ελέγχεται από τα σοβιέτ.

Απεργία πείνας που ξεκίνησαν στις φυλακές του Μπρίξτον οι Ιρλανδοί πατριώτες,

εξελίχθηκε σε επανάσταση κατά της αγγλικής κατοχής με άγριες οδομαχίες στο Μπέλφαστ. Οι Άγγλοι μετακίνησαν θωρακισμένα κι έπνιξαν τον ξεσηκωμό στο αίμα.

Αίμα και καταστροφή επεφύλασσε η μοίρα και στην Ελλάδα:

«Σας φέρνω την Ελλάδα των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών», ανάγγειλε ο Ελευθέριος Βενιζέλος, επιστρέφοντας από το Παρίσι, όπου είχε υπογράψει τη συνθήκη των Σεβρών. Η Ελλάδα έπαιρνε τα πάντα ως τα περίχωρα της Κωνσταντινούπολης. Οι αντιβενιζελικοί του απάντησαν: «Την προτιμούμε μικρή αλλά έντιμη». Αναφορικά με την Ελλάδα, η συνθήκη των Σεβρών δεν εφαρμόστηκε ποτέ.

Η μικρασιατική εκστρατεία είχε ξεκινήσει από τις 2/15 Μαΐου του 1919. Η συνθήκη των Σεβρών υπογράφτηκε στις 10 Αυγούστου του 1920. Στις 12 Οκτωβρίου, ο βασιλιάς Αλέξανδρος πέθανε από το δάγκωμα ενός πιθήκου. Οι εκλογές της 14ης Νοεμβρίου πήραν πολιτειακό χαρακτήρα με τον Ελευθέριο Βενιζέλο κατηγορούμενο επειδή έβγαλε την Ελλάδα στον πόλεμο. Οι Φιλελεύθεροι έπαθαν εκλογική πανωλεθρία κι ο Βενιζέλος έφυγε στο εξωτερικό. Ένα δημοψήφισμα (6 Δεκεμβρίου του 1920) επανέφερε τον Κωνσταντίνο στον θρόνο. Αντικατέστησε τους αρχηγούς και συνέχισε τη μικρασιατική εκστρατεία.

Η μεταπολίτευση στην Ελλάδα ήρθε γάντι στις «μεγάλες δυνάμεις» της εποχής, καθώς «διαπίστωσαν» ότι αντιβαίνει στις αρχές της συμμαχίας. Θεώρησαν ότι η αποκατάσταση του γερμανόφιλου βασιλιά, Κωνσταντίνου, στον θρόνο αποτελούσε πραξικόπημα. Δεν αναγνώρισαν το νέο καθεστώς κι άρχισαν να ενισχύουν τις δυνάμεις του Κεμάλ.

Δυο χρόνια αργότερα, η μικρασιατική καταστροφή έπληττε την χώρα κι έστελνε οριστικά εκτός Ελλάδας τον Κωνσταντίνο, με απαίτηση των επαναστατών του Πλαστήρα και του Γονατά.

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Στα πεδία των μαχών κείτονταν πάνω από 8.500.000 νεκροί. Και στα πρώην εμπόλεμα κράτη κυκλοφορούσαν πάνω από 6.000.000 ανάπηροι. Οι ζημιές του πολέμου υπολογίστηκαν στα 223,5 δισεκατομμύρια δολάρια. Η συνθήκη των Βερσαλλιών υπογράφτηκε στις 28 Ιουνίου 1919, ακριβώς πέντε χρόνια μετά την δολοφονία στο Σεράγεβο του διαδόχου της Αυστροοουγαρίας, τότε που ο πυροβολισμός από το όπλο του Σέρβου πατριώτη ακούστηκε ως σύνθημα εκκίνησης για τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο.

Η αγωνία του 56χρονου βαρόνου Πιέρ ντε Κουμπερτέν, ήταν να επιτύχει μια νέα αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων, μια αναγέννηση μέσα από τις στάχτες του πολέμου, τον όλεθρο και τον πόνο. Σαν μια νίκη της ειρήνης. Της παγκόσμιας ειρήνης που θα δενόταν από τους πέντε χρωματιστούς κρίκους της ολυμπιακής σημαίας, συμβολική παράσταση των πέντε ηπείρων. Η σημαία είχε εγκριθεί από το 1913 αλλά ποτέ δεν είχε αναρτηθεί σε στάδιο, καθώς ο πόλεμος δεν επέτρεψε να διεξαχθεί η Ολυμπιάδα του 1916.

Τέλη του 1919, ελάχιστους μήνες μετά την υπογραφή της κύριας συνθήκης, η Αμβέρσα υποδεικνυόταν ως η πόλη που θα φιλοξενούσε τους επόμενους αγώνες. Σε λιγότερο από ένα χρόνο και με τις γειτονιές κατεστραμμένες από τους βομβαρδισμούς, το βελγικό λιμάνι βρισκόταν μπροστά στην πρόκληση. Κανένας δε ζητούσε οργανωτική τελειότητα και άψογη διοργάνωση. Μοναδικό ζητούμενο ήταν «να γίνουν κάποιοι αγώνες», να επιβιώσει ο θεσμός.

Αυστροουγγαρία, Γερμανία, Βουλγαρία, Τουρκία, δεν προσκλήθηκαν καθώς όπως συμβαίνει πάντα με τους ηττημένους, θεωρήθηκαν υπαίτιοι του πολέμου. Μια απόφαση καθαρής πολιτικής σκοπιμότητας από μια Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή που διαρρήγνυε τα ιμάτιά της προσπαθώντας υποτίθεται να απομακρύνει την πολιτική από τον αθλητισμό. Ούτε η Ρωσία εμφανίστηκε. Εκεί, ο Λένιν προσπαθούσε να ορθώσει το σοσιαλιστικό κράτος κι ο Τρότσκι να αποκρούσει τις δυνάμεις της αντεπανάστασης στο πλάι των οποίων μάχονταν σχεδόν όλοι όσοι έστειλαν αθλητές στο Βέλγιο.

Όπως αναμενόταν, η διοργάνωση αποδείχθηκε προβληματική. Οι αθλητές έμεναν σε σχολεία, κοιμόντουσαν σε αχυρένια στρώματα κι έτρωγαν όσα οι πατρίδες τους είχαν φροντίσει να στείλουν. Χρυσά μετάλλια δεν δόθηκαν, καθώς όλα ήταν επάργυρα. Θεατές δεν τίμησαν τους αγώνες. Στις 19 ημέρες που διάρκεσε η Ολυμπιάδα, κόπηκαν 28.665

εισιτήρια, 1.508 την ημέρα κατά μέσο όρο.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

Σε μια Ολυμπιάδα νικητών, όπως αυτή της Αμβέρσας, φυσικό ήταν να αναδειχθεί μορφή των Αγώνων ένας ήρωας που ερχόταν κατευθείαν από τα πεδία των μαχών. Πολύ περισσότερο που είχε δεχθεί σφαίρα στο αριστερό μέρος του στήθους και είχε επιζήσει, επειδή ήταν ίσως ο μοναδικός άνθρωπος που είχε την καρδιά του δεξιά.

Ήταν ο Γάλλος Ζοζέφ Γκιγεμότ, που τιμήθηκε με τρία παράσημα υψηλής ανδραγαθίας, αφού την πρώτη μέρα του πολέμου κατέλαβε σχεδόν μόνος του λόφο στρατηγικής σημασίας παρασύροντας τους υπόλοιπους στρατιώτες σε έφοδο, κατέστρεψε γερμανικό οχυρό και τίναξε στον αέρα δύο άρματα μάχης, τα τότε νέα φονικά όπλα της γερμανικής πολεμικής βιομηχανίας.

Ήρθε στην Αμβέρσα με πέντε τραύματα στο κορμί του κι αφού είχε αναρρώσει από την εισπνοή χημικών αερίων. Είχε νοσηλευτεί για καιρό και οι γιατροί έλεγαν ότι οι πνεύμονές του είχαν υποστεί σοβαρές βλάβες.

Παρ' όλα αυτά, ο Ζοζέφ Γκιγεμότ μετείχε στην κούρσα των 5.000 μ. που απαιτεί «γερά πνευμόνια» και την κέρδισε με τρομερό σε δύναμη φίνις και χρόνο 14'.55''.6, μπροστά από τον Φιλανδό Πάαβο Νούρμι (15'.00''.0), που έκανε στην Αμβέρσα την πρώτη του εμφάνιση και κατέκτησε δυο χρυσά μετάλλια (στα 10.000 μ. και στα 8.000 μ. επί ανωμάλου εδάφους).

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Με ένα ασημένιο μετάλλιο στις αποσκευές της επέστρεψε από το Βέλγιο η ελληνική Ολυμπιακή ομάδα. Το κατέκτησαν οι σκοπευτές μας Ι. Θεοφυλάκης, Α. Θεοφυλάκης, Ι. Σάππας, Α. Βρασινόπουλος και Γ. Μωραϊτίνης, στο ομαδικό βολής με περίστροφο.

Στον ανώμαλο δρόμο των 10.000 μ., ο Κρανής κατετάγη 38ος και ο Ρέτελας 39ος σε σύνολο 42 αθλητών, ενώ με 12.60 στο τριπλούν έμεινε εκτός τελικού ο Μ. Πονηρέας. Είχαμε όμως και την πρώτη εμφάνιση της Εθνικής Ομάδας ποδοσφαίρου.

Πέρασε κατευθείαν και χωρίς αγώνα στον δεύτερο γύρο, έχασε 7 - 0 από τις ΗΠΑ, 9 - 0 από τη Σουηδία κι αποκλείστηκε. Παρηγοριά για τους Έλληνες ποδοσφαιριστές ήταν η νίκη τους με 5 - 1 επί της Ιταλίας, σε αγώνα κατάταξης.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

* Ο Βρετανός Φίλιπ Μπέικερ, δεύτερος ολυμπιονίκης στα 1500 μ., έγινε αργότερα μεγάλος πολιτικός και το 1959 πήρε το βραβείο Νόμπελ για τις προσπάθειες που κατέβαλε για παγκόσμιο αφοπλισμό. Στην αρχή της πολιτικής του σταδιοδρομίας είχε κάνει εντύπωση η εμμονή του να προσθέτει επίσημα στο επώνυμό του Μπέικερ και το επίθετο Νόελ της συζύγου του.

* Στο αγώνισμα του δεκάθλου, μετείχε και ο μετέπειτα πρόεδρος του Παναθηναϊκού, Απόστολος Νικολαΐδης, που είχε έλθει στους αγώνες με την εθνική μας ομάδα ποδοσφαίρου. Την πρώτη μέρα συγκέντρωσε 6.000 βαθμούς και όλα έδειχναν ότι θα μπορούσε να πάει καλά. Τη νύκτα όμως, παρουσίασε υψηλό πυρετό, που δεν έλεγε να υποχωρήσει, με αποτέλεσμα να του απαγορεύσουν οι γιατροί να συνεχίσει.

* Ο Έλληνας μαραθωνοδρόμος, Π. Τριβουλίδης, το 1914 είχε φύγει από την Ελλάδα για τις ΗΠΑ, όπου πολύ σύντομα άρχισε να διακρίνεται με τα χρώματα του συλλόγου Μιλρόουζ της Νέας Υόρκης. Μαζί του στην Αμβέρσα ταξίδεψε και ο Αμερικανός προπονητής του, που πίστευε ότι ο αθλητής μπορούσε να κερδίσει τον μαραθώνιο. Πέντε – έξι χιλιόμετρα πριν από το τέλος, όμως, ο Τριβουλίδης εγκατάλειψε και κάποιοι από την ελληνική αποστολή είπαν ότι ο προπονητής του, που τον ακολουθούσε με μοτοσικλέτα, κατέβηκε και τον χαστούκισε.

* Ένας άλλος Έλληνας μαραθωνοδρόμος, ο Ηρακλής Σακελλαρόπουλος, άργησε πάρα πολύ να τερματίσει. Πλησιάζοντας στο στάδιο και καθώς είχε αρχίσει να βρέχει, πήρε την ομπρέλα ενός θυρωρού, έκανε μια στροφή γύρω από τον εαυτό του και είπε ειρωνικά: «Έτσι πρέπει να γίνονται οι αγώνες σε αυτά τα μέρη».

* Ο Σουηδός άλτης του μήκους Γουίλιαμ Πέτερσον ήταν έτοιμος για το πρώτο του άλμα στον τελικό του αγωνίσματος, όταν είδε μπροστά του, ακριβώς στην ευθεία της φόρας του, κάτι να γυαλίζει. Πλησίασε και διαπίστωσε ότι επρόκειτο για μισό ασημένιο δολάριο. Το έβαλε μέσα στο αθλητικό του παπούτσι, πήρε φόρα κι έκανε άλμα 7.15 μ., επίδοση που στάθηκε αρκετή για να του χαρίσει το χρυσό Ολυμπιακό μετάλλιο.

* Ο Καναδός Ερλ Τόμπσον επέζησε από ένα ατύχημα στο Στράτο, όταν δίπλα του τινάχτηκε στον αέρα ένα κανόνι. Μήνες αργότερα, ανακάλυψε τον αθλητισμό σαν μέσο αποθεραπείας από τον τραυματισμό του. Ξετρελάθηκε με τα εμπόδια και κάθε μέρα προσπαθούσε να ασκείται με αυτά. Κι ακόμα, έφτιαξε το κρεβάτι του με τέτοιο τρόπο, ώστε τα πόδια του να βρίσκουν τα κάγκελα για να μπορεί να κάνει ασκήσεις στους αστράγαλους πριν να κοιμηθεί. Στην Αμβέρσα, με επίδοση 14.8 στον δρόμο μετ' εμποδίων, αναδείχθηκε Ολυμπιονίκης.

* Όλα ήταν έτοιμα στις ΗΠΑ, για να ξεκινήσει το πλοίο που θα μετέφερε την ολυμπιακή

ομάδα στην Ευρώπη, όταν οι αθλητές έμαθαν ότι το συγκεκριμένο σκάφος είχε χρησιμοποιηθεί στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο για να μεταφέρει τα φέρετρα των Αμερικανών στρατιωτών που είχαν σκοτωθεί στα πεδία των μαχών. Αρνήθηκαν να ταξιδέψουν κι ανάγκασαν τους αρμόδιους να ναυλώσουν άλλο πλοίο.

* Ο Τζέιμς Σνουκ ήταν ένα από τα τέσσερα μέλη της ομάδας σκοποβολής των ΗΠΑ, που κέρδισαν το χρυσό μετάλλιο στο στρατιωτικό περίστροφο. Άριστος επιστήμονας, καθηγητής φαρμακολογίας στο πανεπιστήμιο του Οχάιο, προκάλεσε σοκ στη κοινή γνώμη όταν σε ηλικία 48 χρόνων συνελήφθη από την αστυνομία για ένα φοβερό έγκλημα. Ο Σνουκ σε κατάσταση σεξουαλικού παροξυσμού, σκότωσε την 25χρονη ερωμένη του, Θιόρα Χικς, με σφυρί. Οκτώ μήνες αργότερα εκτελέστηκε στην ηλεκτρική καρεκλά.

ΞΕΡΕΤΕ ΟΤΙ:

* Ο Ιταλός ξιφομάχος, Νέντο Νάτι, κέρδισε πέντε χρυσά μετάλλια σε έξι αγωνίσματα…

* Η Κίτι Γκόντφρι Μακέιν (Βρετανία) έχασε τα πέντε Ολυμπιακά μετάλλια που κατέκτησε μέχρι το 1924 αλλά το 1988 η ΔΟΕ της τα αντικατέστησε.

* Το Βέλγιο πήρε το χρυσό μετάλλιο στο ποδόσφαιρο χωρίς τελικό, αφού η Τσεχοσλοβακία αποχώρησε από τον αγώνα λόγω επεισοδίων που προκλήθηκαν εξαιτίας της διαιτησίας, στην αρχή κιόλας του αγώνα.

* Ο χρυσός νικητής στην κωπηλασία, Τζακ Κέλι (ΗΠΑ), ήταν ο πατέρας της ηθοποιού και αργότερα πριγκίπισσας του Μονακό, Γκρέις Κέλι…

* Από τις εφημερίδες έμαθε ο Καναδός πυγμάχος Μπερτ Σνάιντερ ότι θα μετάσχει στους Ολυμπιακούς αγώνες, όπου τελικά κέρδισε το χρυσό μετάλλιο στην κατηγόρια 67 κιλών.

(Έθνος, Αύγουστος 2004) (τελευταία επεξεργασία, 30.7.2009)